МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Проблеми модернізації України

Випуск 1 (48), 2025

Київ
2025

УДК 330-339; 321.7; 159.9
М58

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 4 від 28.05.2025)

Редакційна колегія:
С. В. Храпатий (голова), д-р фіз.-мат. наук, проф.
І. А. Семенець-Орлова, д-р наук з держ. упр., проф.
Я. М. Раєвська, д-р психол. наук, проф.
С. О. Лисенко, д-р юрид. наук, проф.
А. І. Федосов, д-р мед. наук, проф.
М. І. Зубрицький, д-р. юрид. наук
О. М. Гордієнко, канд. техн. наук
В. І. Меджебель (*Чуєнко*), канд. юрид. наук
Л. М. Крива, канд. істор. наук
І. М. Капеліста (виконавчий редактор), канд. наук з держ. упр.
Є. Я. Черняк

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Міжрегіональна Академія управління персоналом.
М58 Наукові праці МАУП. Проблеми модернізації України / редкол.: С. В. Храпатий (голова) [та ін.]. Вип. 1 (48). Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2025. 686 с. Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику висвітлено матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції "Розбудова інноваційних економіки, менеджменту та освіти в умовах нової соціальної реальності" (Київ, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 20–22 травня 2025 р.).

Наведено тези доповідей учасників науково-практичної конференції МАУП з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

Видається з 2001 року.
Періодичність: 1 раз на квартал.
Засновник: *ПрАТ "ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом".*
УДК 330-339; 321.7; 159.9

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2025

К. В. Рудько
Україна та Міжнародний кримінальний суд *439*

П. В. Загородній, В. І. Чуєнко
Поняття та зміст консульського права *441*

Б. Ю. Павлюк, В. І. Чуєнко
Громадянство та його значення для міжнародного права *442*

А. А. Партека, В. І. Чуєнко
Міжнародний Суд ООН та права людини у збройних конфліктах *444*

І. В. Пасічник
Роль національної правової системи у формуванні сучасного суспільства *446*

О. В. Данько
Сутність правоохоронної діяльності як інструмент захисту прав і свобод громадян *448*

Р. Ю. Іванова
The role of international organizations in transforming national legal systems: the case of Ukraine *451*

К. С. Медуниця, О. О. Бондаренко
Правові аспекти забезпечення свободи слова в Інтернеті *453*

В. Ю. Томашевська, А. Ю. Стаднічук
Особливості кримінально-правової протидії диверсіям та шпигунству в умовах воєнного стану *455*

Г. Л. Губіна
Поняття "Європейський патент" та "Європейський патент з унітарною дією" *458*

А. Г. Слостін
Вплив національних та міжнародних правових систем на ефективність процедур банкрутства: порівняльний аналіз правових механізмів у контексті сучасних економічних викликів *460*

І. М. Цермолонський
Особливі порядки кримінального провадження в Україні *464*

О. І. Савка
Загальна характеристика доктрини міжнародно-правового регулювання приватної військової та охоронної діяльності *466*

Ю. В. Корнєєв
Актуальні питання земельно-правових відносин *472*

В. О. Швець
Особливості правового регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану *475*

В. М. Барановська
Правові основи міжнародного комерційного арбітражу в Україні *477*

9. *Пронюк Н. В.* Сучасне міжнародне право. К.: КНТ, 2010.
10. Конституція України (ст. 25).
11. Закон України "Про громадянство України".

А. А. ПАРТЕКА
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти групи П-9-23-Б1Пр(4.0д)-1 Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії Управління персоналом

В. І. ЧУЄНКО
канд. юрид. наук, доц., кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права ПрАТ "ВНЗ "МАУП"

МІЖНАРОДНИЙ СУД ООН ТА ПРАВА ЛЮДИНИ У ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ

Постановка проблеми. Раніше міжнародне право прав людини застосовувалось здебільшого для захисту людей у мирний час, а міжнародне гуманітарне право під час війни. Але сучасна тенденція зі збільшенням збройних конфліктів привела до того, що суди все більше використовують у своїх рішеннях правила ведення збройних конфліктів, щоб вирішити чи було порушення прав людини.

Статут ООН у 1945 році після закінчення Другої світової війни заборонив ведення війни між державами, але відтоді склалася негативна тенденція зі збільшенням збройних конфліктів, які забирають все більше життів серед мирного населення. Також з часом змінилась і природа конфліктів. Якщо у минулому сторіччі це були здебільшого конфлікти між державами, то у сучасному світі все більше внутрішньодержавних конфліктів з втручанням іноземних збройних сил, терористичних організацій та інших збройних сил.

Мета дослідження. Дослідити роль Міжнародного Суду ООН у захисті прав людини під час збройних конфліктів, проаналізувати взаємодію міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини, а також охарактеризувати юридичні аспекти справи "Україна проти Російської Федерації" у контексті порушень прав людини та міжнародного права.

Виклад основного матеріалу. У своїх консультативних рішеннях "Законність загрози або використання ядерної зброї" (Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons) [1, с. 17] та "Правові наслідки будівництва стіни на окупованій палестинській території" (Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory) [2, с. 46], а також у рішенні по справі "Збройна діяльність на території Конго" (Armed Activities on the Territory of the Congo) [3, с. 116] Міжнародний суд ООН використовував не тільки міжнародне гуманітарне право, а й міжнародне право прав людини. Загалом, Суд вважає, що захист, передбачений конвенціями з прав людини, не припиняється у разі збройного конфлікту. Що стосується взаємозв'язку між міжнародним гуманітарним правом та правом прав людини, то є три можливі ситуації: деякі права можуть бути виключно питаннями міжнародного

гуманітарного права; інші можуть бути виключно питаннями права людини; ще інші можуть бути питаннями обох цих галузей міжнародного права. Для того, щоб винести своє рішення, Суд бере до уваги обидві галузі міжнародного права, а саме право прав людини та, як lex specialis, міжнародне гуманітарне право. Нещодавно це було підтверджено також Комітетом з прав людини у Загальному Коментарі № 36 до статті 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права [4, с. 1].

В наслідок агресії РФ проти України було порушено значна кількість імперативних норм міжнародного права, серед яких принципи, недоторканості кордонів, суверенітету, невтручання у внутрішні справи країни, порушено норми Меморандуму про гарантії безпеки, порушено норми угоди про статус і умови перебування Чорноморського флоту на території нашої країни, порушення принципу незастосування сили і погрози силою та інші. Також є грубі та серйозні порушення РФ зобов'язань erga omnes в сфері прав людини, такі як право на життя, право на справедливий судовий розгляд, свобода вираження думок, самовизначеності народів т інші. Серед інших зобов'язань — порушення РФ численних конвенцій.

16 січня 2017 року Україна подала позов до Міжнародного Суду ООН проти Російської Федерації щодо порушення Російською Федерацією Конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 р. та Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р.

Щодо фінансування тероризму, РФ надає зброю та допомогу збройним угрупуванням на території Донбасу, які знаходяться під ефективним контролем РФ, які вчинили трагічні акти тероризму, з яких можна виділити найсерйозніші: збиття малайзійського боїнгу MH17, вибух під час мирного зібрання у місті Харкові, обстріли жилих районів, також знищення автобусу під Волновахою. Своїми діями на території Криму, РФ як держава-окупант, відповідальна за дискримінацію українських та кримськотатарських громад, проводячи незаконний референдум, залякування, хвилі вбивств, незаконних затримань та інших видів порушення прав людини. Такі дії були засуджені Генеральною Асамблеєю ООН.

На даний момент Суд відхилив всі заперечення Російської Федерації щодо юрисдикції Суду. У рішенні від 8 листопада 2019 року Міжнародний Суд ООН заявив, що він має юрисдикцію на підставі пункту 1 статті 24 Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму для розгляду заяв, поданих Україною відповідно до цієї Конвенції, а також на підставі статті 22 Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації він має юрисдикцію розглядати претензії, подані Україною відповідно до цієї Конвенції, та що заява стосовно цих вимог є прийнятною [5, с. 53].

Висновки. Отже, на підставі викладеного, вважаємо, що можна стверджувати, що у сьогоднішніх реаліях між міжнародним гуманітарним правом та міжнародним правом прав людини існує певна взаємодія. Головна проблема це визначити: коли права можуть бути виключно питаннями міжнародного гуманітарного права; коли права можуть бути виключно питаннями права людини; а також коли права можуть бути питаннями обох цих галузей міжнародного права. Щодо рішення Суду у справі Україна проти Росії, то це стане світовий прецедент у подібних ситуаціях, які відбуваються під час збройних конфліктів з порушеннями прав людини.

Джерела

1. Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion, of 8 July 1996 ICJ. URL: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf.

Законність загрози або використання ядерної зброї, консультативний висновок Міжнародного суду від 8 липня 1996 р. URL: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf.
2. The Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory International Court of Justice, 9 July 2004. URL: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-00-EN.pdf.
Правові наслідки будівництва стіни на окупованій палестинській території Міжнародний суд ООН, 9 липня 2004 р. URL: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-00-EN.pdf.
3. Case Concerning Armed Activity on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v Uganda), ICJ Judgment of 19 December 2005. URL: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-00-EN.pdf.
Справа щодо збройної діяльності на території Конго (Демократична Республіка Конго проти Уганди), рішення Міжнародного суду від 19 грудня 2005 р. URL: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-00-EN.pdf.
4. Human Rights Committee General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life, Advance unedited version CCPR/C/GC/36, 30 October 2018. URL: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/1_Global/CCPR_C_GC_36_8785_E.pdf.
Комітет з прав людини. Зауваження загального порядку № 36 (2018) щодо статті 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права щодо права на життя, попередня невідредагована версія CCPR/C/GC/36, 30 жовтня 2018 р. URL: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/1_Global/CCPR_C_GC_36_8785_E.pdf.
5. Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation), Preliminary Objections, Judgment, I.C.J. Reports 2019. URL: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/166/166-20191108-JUD-01-00-EN.pdf.
Застосування Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (Україна проти Російської Федерації), попередні заперечення, рішення, I.C.J. Звіти 2019. URL: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/166/166-20191108-JUD-01-00-EN.pdf.

І. В. ПАСІЧНИК
студент факультету право,
Навчально-науковий інститут права імені князя Володимира Великого
МАУП, м. Київ

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Національна правова система є фундаментальним елементом державного устрою, що визначає характер взаємовідносин між суб'єктами права та виступає регулятором суспільних відносин. Л. А. Луць слушно зазначає, що "сучасна компаративістика розрізняє широке і вузьке розуміння правової системи. У широкому розумінні — це сукупність національних правових систем, які об'єднує спільність походження джерел права, основних правових понять, методів та способів розвитку. У вузькому — на-